

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 1 nga 46</i>

KODI I MATJES

	Përgatiti	Kontrolloi	Aprovoi
Emri i Kompanisë	KOSTT	KOSTT	ZRrE
Data	15.10.2010	09.12.2010	10.09.2010

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

TABELA E PËRMBAJTJES

1	Parathënie.....	1
2	Përkufizime të Termave	2
3	Kushtet e Përgjithshme	8
3.1	Terminologjia.....	8
3.2	Rrethanat e paparashikuara.....	8
3.2.1	Në këtë Kod të Matjes.....	8
3.2.2	Të prekurit në mundësinë e Palëve për të qenë në Pajtueshmëri me këtë Kod.....	9
3.2.3	Menaxhimi i Kodit Matës	9
3.3	Mosmarrëveshjet.....	10
3.3.1	E përgjithshme.....	10
3.3.2	Procedura e Mosmarrëveshjes.....	10
4	Hyrje	10
5	Objektivat	10
6	Fushëveprimi.....	11
7	Përgjegjësitë për Sistemet Matëse	12
7.1	Instalimi dhe Mbrojtja e Pajisjeve Matëse	12
7.2	Pezullimi i përkohshëm dhe Rehabilitimi i Planifikuar i Sistemeve Matëse	13
7.2.1	E përgjithshme.....	13
7.2.2	Regjistrimi i Sistemeve Matëse që nuk janë plotësisht në pajtueshmëri.....	14
7.2.3	Periudhat e përmirësimit	15
7.2.4	Vlerësimi gjatë Periudhave Përmirësuese	16
7.2.5	Përfundime	16
8	Sistemet Matëse.....	16
8.1	Kërkesat Minimale për Matje	16
8.2	Matjet e Kapacitetit (Fuqisë) dhe Energjisë.....	18
8.2.2	Specifikimet Teknike të Pajisjeve Matëse	22
8.2.3	Transformatorët Ekzistues të Matjes	22
8.3	Saktësia e Përgjithshme e Pajisjeve Matëse	23

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

8.3.2	Klasa e Saktësisë së Pajisjeve Matëse.....	24
8.4	Kërkesat për të Dhënat e Matësve me Intervale.....	25
8.4.1	Ruajtja e të Dhënave.....	25
8.4.2	Kohëmatja.....	26
8.4.3	Monitorimi i Pajisjeve.....	27
8.4.4	Pajisjet e Komunikimit.....	27
8.4.5	Marrja e të dhënave lokale.....	27
8.4.6	Marrja e të dhënave në distancë.....	28
9	Të Dhënat Matëse dhe Mbledhja e të Dhënave në Distancë.....	28
9.1	Baza e të Dhënave Matëse.....	28
10	Siguria e Sistemeve të Matjes.....	30
10.1	Vendndodhja e aparaturave.....	30
10.2	Pllombimi i Aparaturave Matëse.....	31
10.2.1	E përgjithshme.....	31
10.2.2	Forma e Pllombës.....	31
10.2.3	Kontrolli i Pajisjeve Pllombuese.....	32
10.3	Pajisjet me Mikroprocesor.....	33
10.3.1	Mbrojtja me pasvord.....	33
10.3.2	Niveli 1.....	34
10.3.3	Niveli 2.....	34
10.3.4	Niveli 3.....	35
10.3.5	Niveli 4.....	35
10.4	Siguria e bazës së të dhënave të Matjes.....	35
10.5	Kërkesat për Restaurimin e Defekteve.....	36
11	Testimi i Sistemeve Matëse.....	36
11.1	E përgjithshme.....	36
11.2	Aprovimi i Tipeve.....	37
11.3	Kalibrimi dhe Verifikimi.....	37
11.4	Kalibrimi Periodik dhe Ripërtëritja.....	38
11.5	Testimet Rutinore në Lidhjet me Kapacitetet e Mëdha Transferuese.....	38
11.6	Transformatorët Matës.....	40

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

11.6.1	Të Përgjithshme.....	40
11.6.2	Të gjithë transformatorët matës do të jenë objekt i kalibrimeve dhe testimeve të mëposhtme.....	40
11.6.3	Kalibrimi Fillestar.....	40
11.6.4	Testimi Periodik.....	40
11.7	Grumbulluesit e të Dhënave.....	40
11.7.1	Të Përgjithshme.....	40
11.7.2	Kalibrimi fillestar.....	40
11.7.3	Testimi Periodik.....	41
12	Pagesa për Sistemet Matëse.....	41
13	Burimet dhe Dokumentet.....	42
13.1	Burimet.....	42
13.2	Dokumentet dhe formularët.....	42
13.3	Shënime për versionet.....	42

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 1 nga 46</i>

1 Parathënie

- 1.1.1.1 **Kodi i Matjes** ka një rol kyç në caktimin e kërkesave për matje komerciale në mënyrë që të lehtësohet veprimi i tregut të energjisë elektrike. Është njëri nga kodet e një seri kodesh teknike që janë modeluar për të siguruar një “fushë loje të të njëjtit nivel” për të gjitha palët të cilat operojnë në tregjet konkurruese të energjisë dhe shërbimeve ndihmëse duke vendosur kushtet për përdorim jo-diskriminues dhe transparent të rrjeteve.
- 1.1.1.2 **Kodi i Matjes** përcakton rregulla të qarta për instalimin dhe përdorimin e matësve për t’u siguruar që të dhënat e prodhimit, bartjes dhe konsumit të jenë në dispozicion për të përkrahur **barazimin përfundimtar** efikas të transaksioneve të energjisë elektrike.
- 1.1.1.3 Në përputhje me **Ligjin për Energjinë Elektrike, Operatori i Sistemit të Transmisionit** është përgjegjës për administrimin e gjithë kodeve teknike për energjinë elektrike duke përfshirë **Kodin e Matjes** dhe ato janë objekt i aprovimit të **Rregullatorit** para vënies së tyre në zbatim.
- 1.1.1.4 Përpilimi i këtij **Kodi të Matjes** është bërë para vendosjes së **rregullave të tregut** të cilat qartësisht përcaktojnë mënyrën në të cilën duhet të veproj tregu në Kosovë. Për ta lejuar këtë të bëhet është dashur të bëhen disa supozime:
- Çdo **konsumator i kualifikuar** i cili dëshiron të blejë energji elektrike nga një **furnizues** të cilin e zgjedh vetë fillimisht duhet të instaloj **matësin** e aftë për të matur konsumin e tij të energjisë elektrike për të përmbushur kërkesat e **barazimit përfundimtar**.
 - Çdo **prodhues** që dëshiron të paguhet për energjinë elektrike të transferuar në **Sistemin e Transmisionit** apo në atë **Shpërndarës**, fillimisht duhet të instaloj **matësin** e aftë për të matur transferimin e tij të energjisë elektrike për të përmbushur kërkesat e **barazimit përfundimtar**.
 - **Rregullat e tregut** do të vendosin aty ku ka ndonjë ndryshim mes kërkesave të **barazimit përfundimtar** brenda Kosovës dhe në tregun rajonal, të çdo pale që tregon në tregun rajonal nëpërmjet **Sistemit të Transmisionit** ose **Shpërndarjes** në Kosovë, duhet të instaloj **matësin** e aftë për plotësimin edhe të kërkesave më të vështira të tregut Kosovar dhe rajonal në secilin rast.

- As nga **Operatori i Transmisionit** as nga **Operatori i Shpërndarjes** nuk do të kërkohej që të llogarisin transferimet e energjisë për të cilat ato duhet të marrin pagesa për **qasje në rrjet**. Të gjitha llogaritjet e këtij lloji do të kryhen brenda procesit të **barazimit përfundimtar**.

1.1.1.5 Ky **Kod i Matjes** trajton kërkesat e matjes së një tregu plotësisht konkurrues më tepër sesa vetëm kërkesat e transmisionit për matje.

2 Përkufizime të Termave

2.1.1.1 Në këtë **Kod të Matjes**, aplikohen përkufizimet e mëposhtme:

Termi	Shkurtesa	Përkufizimi
Energjia Aktive	Wh kWh MWh	Një matje e fluksit të energjisë elektrike, që është integrali i kohës së produktit të tensionit dhe komponentës së rrymes në fazë me tensionin nëpër një pikë lidhëse , e shprehur në Watorë dhe shumëfishat e tij.
Lidhja		Interkonekcioni i dy sistemeve .
Marrëveshja e Kyçjes		Një marrëveshje dypalëshe mes një operatori të rrjetit dhe një përdoruesi që detajon kushtet për kyçjen në rrjet .
Pika e kyçjes		Pika e dakorduar e furnizimit e vendosur mes një operatori të rrjetit dhe një pale tjetër .
Transformatori matës i rrymës	TMRR	Një transformator për përdorim me njehsorët dhe/ose pajisjet mbrojtëse në të cilat rryma e bobinave (pështjellave) sekondare është brenda kufijve të përshkruar të gabimit në përpjestim me dhe në fazë me rrymat në bobinat (pështellave)
Grumbulluesi i të dhënave		Një pajisje që mbledh të dhënat e energjisë, i paketon ato në intervale, mban një minimum prej [45] ditë të dhëna dhe është e aftë të lejojë qasjen elektronike nga OSTT nëpërmjet një lidhje komunikimi. Kjo pajisje mund të jetë një njësi e ndarë ose e kombinuar me përbërësit e matjes së energjisë brenda një pajisje fizike.
De-energizim		Shkyçja nga tensioni i një instalimi elektrik duke hapur një çelës (ndërpres) të fundit ose duke hequr një siguresë të ndërprerësit. I de-energizuar, de-energizimi do të interpretohen sipas rastit.
Rrjeti Shpërndarës		Sic përkufizohet në Ligjin për Energjinë Elektrike (një kombinim i linjave të energjisë elektrike dhe njësive të energjisë elektrike të tensionit të ulët dhe të mesëm që i shërbejnë shpërndarjes së energjisë elektrike).

Termi	Shkurtesa	Përkufizimi
Operatori i Rrjetit Shpërndarës	OSSh	Pala e përcaktuar nga Ligji për Energjinë Elektrike për të menaxhuar rrjetet e tensionit të mesëm dhe të ulët duke përfshirë edhe njehsorët (matësit) e konsumatorëve.
Konsumatori i Kualifikuar		Është një konsumator i cili është i lirë të blejë energji elektrike nga furnizues të cilin e zgjedh vetë ashtu siç përcaktohet në Ligjin për Energjinë Elektrike .
Energjizim		Kyçja në tension i një instalimi elektrik duke mbyllur çelësin (ndërprerësin) e fundit ose duke vendosur një siguresë ndërprerëse. I energjizuar, energjizim etj do të interpretohen sipas rastit.
Zyra Rregullatore e Energjisë	ZRrE	Është organi i pavarur rregullator i krijuar nga Ligji për Rregullatorin e Energjisë .
Forcat Madhore (Gjendja jashtëzakonshme)		Është në lidhje me secilën palë , çdo ngjarje apo rrethanë përtej kontrollit të arsyeshëm të kësaj pale e cila rezulton ose shkakton që kjo palë të dështojë në përmbushjen e detyrimeve të saj sipas këtij kodi të matjes duke përfshirë, por jo duke u kufizuar me ndonjë apo më shumë nga aktet e mëposhtme: Aktet ose kufizimet e qeverive apo autoriteteve publike; lufta, revolucion, rebelimet apo trazirat civile; grevat, mbylljet e kufijve ose masat e tjera industriale; bllokimet apo embargot; dështimi në furnizimin me energji; nafta, transporti, pajisjet apo mallrat dhe shërbimet e tjera; dëmtimi i objekteve ose godinave magazinuese nga shpërthimet, zjarri, korrozioni, radiacioni jonizues, kontaminimi radio-aktiv, vërshimet, katastrofat natyrore ose veprimet neglizhente të të tjerëve ose aksidentet; dhe prishja e pajisjeve ose të palës ose të të tjerëve.
Njësia Prodhuese (Gjeneruese)		Një njësi fizike që ndodhet brenda Kosovës për prodhimin e energjisë elektrike të vënë në funksion nëpërmjet një Gjeneruesi.
Gjenerimi		Një ndërmarrje e energjisë elektrike me licencë prodhimi ose një person fizik ose juridik i përjashtuar nga mbajtja e një licence në përputhje me Ligjin për Rregullatorin e Energjisë i cili merret me aktivitetin e pronësisë, kontrollit ose vënies në funksion të njësive prodhuese dhe i cili prodhon energji elektrike.
Genset		Shiko njësia prodhuese (Gjeneruese)
Njehsori (Matësi) me intervale		Pajisje matëse që integron energjinë në periodha të përcaktuara dhe i ruan ato në ato periodha.

Termi	Shkurtesa	Përkufizimi
Ligji për Energjinë		Është ligji numër 2004/8 i miratuar nga Kuvendi i Kosovës dhe i dekretuar nga rregullorja UNMIK/REG/2004/21.
Ligji për Rregullatorin e Energjisë		Është ligji numër 2004/9 i miratuar nga Kuvendi i Kosovës dhe i dekretuar nga rregullorja UNMIK/REG/2004/20.
Ligji për Energjinë Elektrike		Është ligji numër 2004/10 i miratuar nga Kuvendi i Kosovës dhe i dekretuar nga rregullorja UNMIK/REG/2004/22.
Licencë		Një autorizimi i lëshuar nga Zyra Rregullatore e Energjisë që i lejon mbajtësit të ndërmarrë një aktivitet në sektorin e energjisë për të cilin kërkohet një Licencë sipas dispozitave të tij siç vendoset nga Ligji për Rregullatorin e Energjisë .
Operatori i Tregut		Është personi juridik i zgjedhur dhe i licencuar nga Zyra Rregullatore e Energjisë për të vënë në funksionim tregun e organizuar të energjisë elektrike. Ky është njëri nga funksionet e OSTT .
Rregullat e Tregut		Janë rregullat të cilat janë përgatitur nga Operatori i Tregut dhe miratuar nga Zyra Rregullatore e Energjisë siç thuhet në Nenin 27.5 të Ligjit të Energjisë Elektrike .
Transformator Matës		Emri i përgjithshëm që përmbledh si transformatorët matës të rrymës (TMRR) edhe transformatorët matës të tensionit (TMT)
Njihësori (Matësi)		Një pajisje që mat dhe regjistron prodhimin ose konsumimin e energjisë elektrike.
Kodi i Matjes		Është ky kod, i cili është përgatitur nga OSTT (Operatori Sistemi Transmisioni dhe Tregu) dhe është miratuar nga Zyra Rregullatore e Energjisë siç thuhet në Nenin 38.7 të Ligjit për Energjinë Elektrike .
Të dhënat matëse		Janë leximet e njehsorit që i jepen Operatorit të Tregut nga një sistem matës nga pala relevante që do të jetë gjithashtu edhe OSTT ose Operatori i Sistemit të Shpërndarjes .
Pajisje Matëse		Janë pajisjet dhe instalimet në një sistem matës ashtu siç specifikohet në këtë Kod të Matjes të cilat janë të mjaftueshme për të dhënë të dhënat matëse të kërkuara sipas Rregullave të Tregut .
Sistemi Matës		Një grumbull i regjistruar njehsorësh (matësish) që trajtohen si një instalim i vetëm dhe japin një lexim të vetëm ose një grup të lidhur leximesh për barazimin përfundimtar
Ministria		Ministria e Industrisë dhe Tregtisë së Kosovës

Termi	Shkurtesa	Përkufizimi
Qasja në Rrjet		Një marrëveshje sipas së cilës Operatorët e Sistemit bien dakord t'i lejojnë përdorimin e rrjetit të tyre transmetues ose rrjetit shpërndarës çdo pjesëmarrësi në treg .
Tarifat për Qasje në Rrjet		Tarifa e vendosur nga Operatori i Sistemit dhe e miratuar nga Rregullatori e cila përdoret për t'i ngarkuar përdoruesit e sistemit për shfrytëzimin e rrjetit.
Operatori i Sistemit		Një kompani e cila ka pronë ose operon me rrjetin transmetues ose shpërndarës në të cilin janë të kyçur përdoruesit e sistemit .
Njehsori (Matësi) pa intervale		Pajisje matëse që thjesht integron energjinë dhe e ruan të regjistruar atë.
Komisioni Qeverisës i Kodeve Operacionale	KQKO	Komisioni i ngritur në përputhje me dispozitat e rregullit mbi procedurat e qeverisjes për kodet teknike/operacionale që mbikqyr funksionimin e kodeve teknike dhe operacionale
Palë		Çdokush që operon në tregun e organizuar të energjisë elektrike të Kosovës ose kryen shërbime për të bërë të mundur funksionimin e tregut.
Energji Reaktive	VARh	Një matje, në varorë e shkëmbimit alternativ të energjisë së rezervuar në induktor dhe kapacitor e cila është integrali kohor i prodhimit të tensionit dhe komponentës së rrymës së çfazuar në një pikë kyçëse .
Operatori i arsyeshëm dhe i matur		Një operator i një ndërmarrjeje të energjisë elektrike që në besim të plotë kërkon kryerjen e detyrimeve të tij dhe në administrimin e ndërmarrjes së tij ushtron atë shkallë aftësisë, analizash, maturie dhe parashikimi që do të priteshin nga një operator i aftë dhe me eksperiencë me burime të mjaftueshme financiare që do të përmbushte Licencat relevante të ligjit, rregullat e tregut dhe këtë kod të matjes dhe çdo referencë me standardin e Operatorit të arsyeshëm dhe të matur do të jetë referencë në shkallën e aftësisë, analizimit, maturisë dhe parashikimit të thënë më lartë.
Qendra e të dhënave në distancë		Qendra kryesore e të dhënave e ngritur nga OSTT me qëllim leximin nga larg të sistemeve matëse të cilat bazohen në mikroprocesor dhe mund të merren në pyetje nëpërmjet një lidhje komunikimi.
Rregullator		Është Zyra Rregullatore e Energjisë (ZRRtE), organi rregullator i pavarur i vendosur nga Ligji për rregullatorin e energjisë .

Termi	Shkurtesa	Përkufizimi
Rregulli mbi Procedurat e Zgjedhjes së Mosmarrëveshjeve		Një rregull mbi procedurat e zgjedhjes së mosmarrëveshjeve i vendosur nga Rregullatori në përputhje me nenin 17.1 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë për zgjedhjen e mosmarrëveshjeve në tregun e energjisë.
Rregulli mbi Kushtet e Përgjithshme të Furnizimit me Energji Elektrike		Një rregull mbi kushtet e përgjithshme të furnizimit me energji i nxjerrë nga Rregullatori në përputhje me nenin 9.1 (f) të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë .
Rregulli mbi Procedurat e Qeverisjes për Kodet Teknike/Operacionale		Një rregull mbi procedurat e qeverisjes për kodet teknike dhe operacionale i nxjerrë nga Rregullatori në përputhje me nenin 9.1 9 (f) të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë .
Barazimi përfundimtar		Është emri i proceseve të përdorura për të përcaktuar përdorimin e sistemit nga secila palë dhe detyrimet financiare dhe pagesat pasuese që rrjedhin nga kjo.
Dita e barazimit përfundimtar		Është dita e biznesit në të cilën Operatori i Tregut do të ndërmarrë llogaritjet e barazimit përfundimtar në lidhje me çdo periudhë të specifikuar të periudhës së barazimit përfundimtar .
Periudha e barazimit përfundimtar		Është intervali i vendosur nga rregullat e tregut (ose në rastin e tregimit të energjisë jashtë kufijve të Kosovës nga SETSO) në të cilin dërgesa e energjisë dhe dërgesa e kontratës maten në periudhën e parë të shlyerjes të barazimit përfundimtar për çdo ditë që fillon në mesnatë.
Furnizuesi		Subjektet, aktiviteti kryesor i të cilave është shitja e energjisë elektrike të prodhuar ose të blerë nga palë të tjera.
Pika e furnizimit		Vendndodhja fizike në të cilën kërkesat e përgjithshme të saktësisë duhet të plotësohen siç thuhet në rregullat e tregut ose në këtë kod të matjes . Këto vendndodhje janë plotësisht të përcaktuara në Marrëveshjet e Kyçjes Relevante .

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

Termi	Shkurtesa	Përkufizimi
Përdoruesi i Sistemit		<p>Një përdorues i sistemit është një person fizik ose juridik i cili përdor Sistemin Transmetues të OSTT ose Sistemin Shpërndarës të një OSSH-je ashtu siç duhet, duke përfshirë:</p> <p>Konsumatorët e mëdhenj pajisjet e të cilëve lidhen me Sistemin Transmetues;</p> <p>Prodhuesit, pajisjet e të cilëve lidhen me Sistemin Transmetues ose janë të kualifikuar për të tregtuar në tregun e shumicës;</p> <p>Operatorët e tjerë të Sistemit të Transmisionit OST , rrjetet e të cilëve ndërlidhen me atë të OSTT (Operatori i Sistemit, Transmisionit dhe Tregut të Kosovës)</p> <p>Operatorët e Sistemit të Shpërndarjes, rrjetet e të cilëve ndërlidhen me atë të OSTT ose të një OSSH-je tjetër, dhe Konsumatorët e energjisë elektrike.</p>
Transmisioni		Aktivitetet që i përkasin një rrjeti transmetues duke përfshirë bartjen e energjisë elektrike dhe sigurimin e një lidhje fizike me të.
Operatori i Sistemit Transmisionit dhe Tregut	OSTT	Operatori i Sistemit të Transmisionit i licencuar nga Rregullatori si Operatori i Sistemit Transmisionit dhe Tregut
Sistemi i Transmisionit		Rrjeti i energjisë elektrike që është pronë ose vihet në funksionim nga OSTT .
Koha Universale e Koordinuar		Në këtë dokument ka të njëjtin kuptim si në dokumentin Frekuenca Standarde dhe Emetimi me Sinjal Kohor, Unioni Ndërkombëtar i Telekomunikacionit (CRTE.4609ISBN92-61-05311-4)
Transformatori Matës i Tensionit	TMT	Një transformator që përdoret nga njehsorët dhe/ose pajisjet mbrojtëse në të cilat tensioni përmes terminaleve të qarqeve sekondare është brenda kufijve të përkufizuara të gabimit, në përpjestim me dhe në fazë me tensionin e aplikuar në terminalet e qarqeve primare.
Ditë pune	DP	Çdo ditë përveç të shtunave dhe të dielave dhe pushimeve të zbatuara normalisht në Kosovë.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

3 Kushtet e Përgjithshme

3.1 Terminologjia

3.1.1.1 Përveç kuptimeve të veçanta në Përkufizimet e Termave të mësipërme, brenda këtij dokumenti disa fjalë dhe shprehje kanë kuptimet e mëposhtme:

- Referimet në gjininë mashkullore do të përfshijnë edhe gjininë femërore dhe referimet në njëjës do të përfshijnë edhe referimet në shumës dhe e kundërta.
- Aty ku ky **Kod i Matjes** specifikon dhënien e informacionit me shkrim ose konfirmimit me shkrim, atëherë çdo mjet tjetër i përshtatshëm i transferimit elektronik që i mundëson marrësit ta ruaj informacionin – i tillë si posta elektronike ose Faksi do ta përmbushnin këtë detyrim.
- Përveç rasteve ku qartësisht thuhet ndryshe të gjitha referimet në seksione do të jenë referime për seksionet e këtij **Kodi të Matjes**.
- Koha ose referimet e tjera ndaj kohës do t'i referohen orës standarde në Kosovë e cila është një orë para **Kohës Universale të Koordinuar (UTC)**.
- Çdo referim në një ligj apo rregullore do të jetë referim në atë ligj apo rregullore të aplikueshme në Kosovë, ose në rast se ato zëvendësohen, të ligjit apo rregullores së re që nga data në të cilën ato hyjnë në fuqi.

3.2 Rrethanat e paparashikuara

3.2.1 Në këtë Kod të Matjes

3.2.1.1 Nëse krijohen rrethana të tilla që dispoziat e këtij **Kodi të Matjes** nuk mund të jenë parashikuar në mënyrë të arsyeshme, **OSTT** do të konsultohet menjëherë, aq sa është praktikisht e arsyeshme në ato rrethana, me të gjitha **palët** e dëmtuara dhe **Komisionin Qeverisës të Kodeve Operacionale (KQKO)** në përpjekje për të arritur marrëveshje në lidhje me masat që duhet të ndërmerren, nëse ka të tilla. Nëse marrëveshja mes **OSTT** dhe atyre palëve nuk mund të arrihet në kohën në dispozicion, **OSTT** duke vepruar si **operator i arsyeshëm dhe i matur** do të përcaktojë se cilat masa duhet të merren, nëse ka të tilla. **OSTT** do t'i njoftojë **palët** dhe **Rregullatorin** rreth vendimeve të tij dhe arsyeve për to sa më parë që të jetë e mundur.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

3.2.1.2 Kurdo që **OSTT** merr një vendim, ai do ta bëjë këtë duke marrë parasysh, kudo që të jetë e mundur, mendimet e shprehura nga palët e tjera dhe në çdo rast, atë që është e arsyeshme në të gjitha rrethanat.

3.2.1.3 Pas ngjarjes **OSTT** do t'ia referojë menjëherë të gjitha rrethanat e tilla të paparashikuara dhe të gjitha vendimet e tilla **komisionit për qeverisjen e kodeve operacionale** për konsiderim në përputhje me seksionin 3.2.3.

3.2.2 Të prekurit në mundësinë e Palëve për të qenë në Pajtueshmëri me këtë Kod

3.2.2.1 Kur një **palë** e ka të pamundur të jetë në pajtueshmëri me detyrimet e tij sipas këtij kodi për arsye të një **force madhore (gjendje të jashtëzakonshme)**, **pala** mund t'i dërgoj një njoftim të gjitha palëve të dëmtuara dhe **rregullatorit** duke detajuar arsyet për pamundësinë e tij që t'i përmbushë detyrimet, pse beson se këto arsye janë rast i **forcës madhore** dhe për kohën gjatë së cilës ky rast i **forcës madhore** do të zgjatë.

3.2.2.2 Gjatë periudhës së **forcës madhore**, detyrimet e **palës** do të pezullohen.

3.2.2.3 Nëse ndonjë **palë** beson se deklarimi i **forcës madhore** është i paarsyeshëm, mund t'ia referojë çështjen **Rregullatorit** për rishikim dhe vendimi i **Rregullatorit** do të jetë përfundimtar. Në rast se **Rregullatori** vendos se arsyet për mos-pajtueshmëri nuk ishin rast i **forcës madhore**, atëherë detyrimet e palës pretenduese nuk do të konsiderohen si të pezulluara.

3.2.3 Menaxhimi i Kodit Matës

3.2.3.1 Ky **Kod i Matjes** përgatitet nga **OSTT** në përputhje me detyrimet e tij sipas Nenit 38.7 të **Ligjit për Energjinë Elektrike** dhe miratohet nga **Rregullatori**. Parashtron kushtet që duhet të plotësohen nga të gjitha **palët** në rrethanat që mbulon ky kod.

3.2.3.2 Rishikimet e këtij **Kodi të Matjes** do të ndërmerren nga **komisioni qeverisës i kodeve operacionale** i ngritur në përputhje me rregullin e procedurave për qeverisjen e kodeve teknike/operative të miratuar nga **Rregullatori**. **OSTT** do të marrë përgjegjësinë për inkorporimin e ndryshimeve që janë dakorduar nga **KQKO** dhe janë miratuar nga **Rregullatori** dhe do të nxjerrë versionet e amendamentuara (ndryshuara) të kodit sipas kërkesave.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

3.3 Mosmarrëveshjet

3.3.1 E përgjithshme

3.3.1.1 Dispozitat e këtij **Kodi të Matjes** janë të detyrueshme dhe janë në përgjithësi specifike kur mbulojnë shumicën e situatave që ka gjasa të paraqiten në fushat e mbuluara nga **Kodi i Matjes**. Të gjitha **palët** në zbatimin e kodit duhet të veprojnë me mirëbesim gjatë gjithë kohës. Qëllimi duhet të jetë përpjekja, sa më shumë që të jetë e mundur, që të sigurohet se nuk do të ndodhin mosmarrëveshje.

3.3.2 Procedura e Mosmarrëveshjes

3.3.2.1 Mosmarrëveshjet që paraqiten si rezultat i operimit të këtij **Kodi të Matjes** do të zgjidhen në përputhje me **rregullin e procedurave të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve** të miratuar nga **Rregullatori** si një mjet për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve që paraqiten mes **palëve** në tregun e energjisë.

4 Hyrje

4.1.1.1 Ky **Kod i Matjes** ka për qëllim të formoj bazën për matjen komerciale të energjisë në tregun e energjisë elektrike në Kosovë.

4.1.1.2 Të dhënat e sakta të matjes janë thelbësore për funksionin e **barazimit përfundimtar** dhe për të siguruar qasjen jo-diskriminuese si në **Sistemin e Transmisionit** dhe atij **Shpërndarës**. Ky **Kod i Matjes** përkrahur të drejtat dhe detyrimet e **palëve** për sa i përket matjes së njësisive të energjisë elektrike për të siguruar që të dhënat matëse mund të merren në mënyrë që të gjithë pjesëmarrësit në treg të kenë të drejta të barabarta.

5 Objektivat

5.1.1.1 Ky **Kod i Matjes** përkrahur mjetet matëse që kërkohen për të gjitha pikat kyçëse mes **rrjeteve**, mes **rrjeteve** dhe **njësive prodhuese** dhe në **pikat e furnizimit** të konsumatorëve. Ai përcakton të drejtat dhe detyrimet që ka secila **palë**, veçanërisht ato të **Operatorëve të Sistemit**, duke përfshirë edhe ato të **Rregullatorit**. Mbulon çështje që kanë të bëjnë me sigurinë e sistemeve dhe ruajtjen e fshehtësisë së të dhënave.

5.1.1.2 Ky **Kod i Matjes** detajon standardet minimale për matjen dhe regjistrimin e sasive të matura të energjisë elektrike që do të përdoren për caktimin e shitjeve dhe blerjeve të energjisë elektrike në tregun e energjisë elektrike – duke përfshirë ato që nevojiten për tregtimin që e ka origjinën ose përfundon jashtë Kosovës. Cakton dispozitat në lidhje me instalimin, testimin, mirëmbajtjen dhe vënien në funksionim të **sistemeve**

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

të matjes duke përfshirë lidhjet përkatëse të komunikimit. Përkufizon kërkesat për saktësi, parametrat që duhet të maten dhe kërkesat për mirëmbajtje dhe testim.

6 Fushëveprimi

6.1.1.1 Ky **Kod i Matjes** përcakton pajisjet që do të sigurohen dhe procedurat që do të ndiqen për matjen dhe regjistrimin e dërgimeve të energjisë për qëllime të **barazimit përfundimtar** brenda rrjetit të energjisë elektrike të Kosovës.

6.1.1.2 Dispozitat e këtij **Kodi të Matjes** do të aplikohen për të gjitha **kyçjet** në rrjet siç janë:

- Pikat interkonektive në mes **Sistemit Transmetues** dhe një **Sistemi Shpërndarës**,
- Pikat interkonektive në mes **sistemeve** që i përkasin **Operatorëve të Sistemeve Shpërndarëse** të ndryshme,
- **Kyçjet** ku prodhimi i energjisë elektrike hyn në **rrjetin e OSTT** ose në atë të një **OSSH-je** prej rrjetit të një **përdoruesi të sistemit** (kyçjet e gjenerimit).
- **Kyçjet** ku furnizimi me energji realizohet nga **përdoruesi i sistemit nga rrjeti i OSTT** -it ose të një **OSSH-je** (kyçjet e furnizimit), dhe
- **Kyçjet** ku energjia i sigurohet rrjetit të një **OSSH-je** prej rrjetit të një konsumatori i cili merr energji nga **Sistemi i Transmisionit**.

6.1.1.3 Dispozitat e këtij **Kodi të Matjes** do të aplikohen për të gjithë personat fizik dhe juridikë, të cilët janë:

- Zotëruesit e një licence për të ndërmarrë ndonjërin nga aktivitetet e licencuara të lidhura me industrinë e energjisë elektrike në Kosovë,
- **Konsumatorët** e energjisë elektrike edhe nëse janë të kualifikuar të zgjedhin **furnizuesin** e tyre apo jo, dhe
- Pronar apo operator të ndonjë rrjeti elektrik që është i lidhur me rrjetin e një **Operator Sistemi** të licencuar.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

7 Përgjegjësitë për Sistemet Matëse

7.1 Instalimi dhe Mbrojtja e Pajisjeve Matëse

7.1.1.1 Siç thuhet nga **Ligji për Energjinë Elektrike**, dhe atje ku duhet, nga rregulli mbi kushtet e përgjithshme të furnizimit me energji, pajisjet matëse do të sigurohen nga **Operatori i Sistemit** në rrjetin e të cilit bëhet një **kyçje**.

7.1.1.2 **Operatori i Sistemit** do të përcaktoj vendin ku duhet të instalohet **pajisja matëse** duke marrë në konsideratë kërkesat e këtij **Kodi të Matjes** dhe të gjithë rregulloreve relevante.

7.1.1.3 Pas vënies në punë të **sistemit të matjes**, **përdoruesi i sistemit** do t'i raportoj **Operatorit të Sistemit** në lidhje me çdo problem të dyshuar rreth pajisjes.

7.1.1.4 **Përdoruesi i sistemit** do të siguroj që vendi i zgjedhur të mbetet një vend i përshtatshëm për **pajisjen matëse** duke pasur parasysh në veçanti kërkesat për qasje dhe sigurinë e pajisjes së parashtruar në seksionin 10.1.1.1.

7.1.1.5 Aty ku **përdoruesi i sistemit** beson se vendi i zgjedhur nga **Operatori i Sistemit** është një pozicion i paarsyeshëm për **pajisjen matëse** që do të instalohet, **përdoruesi i sistemit** mund t'ia referoj çështjen procedurës së mosmarrëveshjes.

7.1.1.6 Obligimet për mirëmbajtje, kontrollim dhe lexim të pikës matëse:

- Për **matjen** në kufi mes **Sistemit Transmetues** dhe **Sistemit Shpërndarës**, **gjeneruesve**, **konsumatorëve të drejtpërdrejtë** përgjegjës për **sistemin e matjes** është **OSTT**;
- Kufiri mes rrjetit të një konsumatori i cili merr energji nga **Sistemi Transmetues** dhe **Sistemi Shpërndarës** të një **OSSH**-je, do të jetë pika kyçese përkatëse me sistemin përkatës. Përgjegjës për matje në mes të konsumatorit dhe **Sistemit Transmetues** është **OSTT** kurse në mes të konsumatorit dhe **Sistemit Shpërndarës** është **OSSH**;
- Aty ku energjia sigurohet nga rrjeti i konsumatorit për **Sistemin Shpërndarës**, duhet të konsiderohet si kyçje mes **Sistemit Transmetues** dhe rrjetit të një **OSSH**-je, atëherë **OSSH**-ja do të jetë përgjegjës për

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

sistemin e matjes, ndërsa OSTT-ja do të bëjë leximin periodik për nevojat e Operatorit të Tregut me qëllim të barazimit përfundimtar

7.1.1.7 Për **matjen** në kufijtë e dy ose më tepër **OSSH-ve**, përgjegjës për **sistemin e matjes** do të jetë **OSSH**, rrjeti i të cilit është elektrikisht më afër **rrjetit transmetues**.

7.1.1.8 Për **matjen** në kufijtë mes rrjetit të energjisë elektrike të Kosovës dhe çdo rrjeti tjetër të energjisë elektrike përgjegjës do të jetë **Operatori i Sistemit** që mban një licencë të miratuar nga **Rregullatori** i Kosovës për të siguruar që **sistemi i matjes** plotëson kërkesat e të gjitha ligjeve dhe rregulloreve relevante të Kosovës, duke përfshirë këtë kod dhe marrëveshjet relevante ndërshtetërore.

7.1.1.9 Në nënstacionet dhe objektet të cilat janë pronë e **OSTT-së**, për matjet e shpenzimeve vetjake të nënstacioneve/objekteve të **OSTT-së** që furnizohen nga rrjeti i **OSSH-së**, përgjegjës për **sistemin e matjes** është **OSSH-ja**. Klasa e saktësisë e njehsorëve duhet të jetë 0.5 (për aktive) dhe 1.0 ose 2.0 (për reaktive). Është e mjaftueshme që për këto pika matëse të vendoset vetëm nga një Njehsor dhe atë vetëm ai Kryesor.

7.2 Pezullimi i përkohshëm dhe Rehabilitimi i Planifikuar i Sistemeve Matëse

7.2.1 E përgjithshme

7.2.1.1 Aty ku **sistemet matëse** që për momentin janë në shërbim nuk i plotësojnë kërkesat e këtij kodi dhe/ose të rregulloreve ekzistuese, përdorimi i tyre në vazhdim do të lejohet në përputhje me aranzhimet e mëposhtme derisa **sistemi matës** të mund të përmirësohet në një mënyrë të planifikuar. Asnjë pezullim i përkohshëm nuk do të lejohet për **sistemet matëse** që vihen në punë pas datës së miratimit të këtij **Kodi të Matjes** përveç rasteve kur **sistemi matës** nuk është në pajtueshmëri me dispozitat e një ndryshimi të këtij **Kodi të Matjes** që hyn në fuqi pas datës së vënies në punë të **sistemit matës**. Në atë rast do të lejohet nxerrje e një pezullimi të përkohshëm në emër të atij ndryshimi, ose ndonjë ndryshimi tjetër pasues.

7.2.1.2 Parimet për përdorim të vazhduar të **pajisjeve** të tilla matëse janë:

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- Që **përdoruesi i sistemit** të mos dëmtohet për shkak se **Operatori i Sistemit** është i paaftë të përmirësojë **pajisjet matëse**.
- Që **përdoruesi i sistemit** të ketë mundësinë të kërkojë një ndërrim të **pajisjeve matëse** në përputhje me dispozitat e nenit 33.3 të **Ligjit për Energjinë Elektrike** dhe kushteve për kyçe të përcaktuara nga **rregulli mbi kushtet e përgjithshme të furnizimit me energji elektrike** dhe të presë që ky ndërrim të ndodh brenda një periudhe të arsyeshme kohore.
- Që një **Operator i Sistemit** duhet të pres një rikthim të arsyeshëm të investimit të tij në instalimin e **pajisjes matëse** siç përcaktohet nga **Rregullatori në tarifën e qasjes në rrjet** dhe që **Operatori i Sistemit** dhe **përdoruesi i sistemit** në përgjithësi duhet të mbrohen nga pagesa për ndërrime të shpeshta të **pajisjes matëse** të instaluar në objektet e çdo **përdoruesi të sistemit**.

7.2.2 Regjistrimi i Sistemeve Matëse që nuk janë plotësisht në pajtueshmëri

7.2.2.1 **Operatori i Sistemit** duhet të mirëmbaj regjistrin e të gjitha **sistemeve matëse** që nuk janë plotësisht në pajtueshmëri me kërkesat e këtij kodi, me rregulloret e tjera dhe me kërkesat tarifore të **përdoruesit të sistemit**. Ky regjistër do të përfshij detaje të të gjitha mangësive të **sistemit matës**.

7.2.2.2 Deri në datën [1 shkurt] të çdo viti një raport i detajuar i gjithë mangësive të **sistemit matës** duhet të përgatitet nga **Operatori i Sistemit** dhe duhet t'i dorëzohet **Operatorit të Tregut** i cili do të bëjë rekomandime për **Rregullatorin** në lidhje me vazhdimin e shërbimit të **sistemeve matëse** me mangësi. **Rregullatori** do ta rishikoj raportin dhe do të përcaktoj nëse përdorimi në vazhdim i **sistemit matës** duhet të lejohet përtej datës 1 shkurt të vitit të ardhshëm. **Rregullatori** do të udhëzoj **Operatorin e Tregut** dhe **Operatorin e Sistemit** sipas nevojës.

7.2.2.3 Në mënyrë që **sistemet matëse** të arrijnë standardin e kërkuar nga ky kod dhe rregulloret e tjera në faza kohore, **Operatori i Sistemit** do të krijoj një program të përmirësimit të matjes për të siguruar që:

- Në rast se **sistemet matëse** nuk i plotësojnë kërkesat e rregullave dhe rregulloreve të aplikueshme në datën e instalimit të tyre të parë, ato duhet t'i plotësojnë standardet e kërkuara brenda një viti nga momenti kur bëhet e dukshme mangësia.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- Në rast se **sistemet matëse** kanë plotësuar kërkesat e rregullave dhe rregulloreve të aplikueshme në datën e instalimit të tyre të parë, ato duhet t'i plotësojnë standardet brenda periudhave të caktuara në seksionin 7.2.2.4.

7.2.2.4 Aty ku **konsumatorët e kualifikuar** janë të detyruar nga çertifikata e kualifikimit e lëshuar nga **Rregullatori** për të instaluar një **sistem matës** ose **sisteme matëse** në pajtueshmëri me kërkesat e këtij kodi, ato duhet të instalohen brenda afatit kohor të përcaktuar në çertifikatën e kualifikimit të lëshuar nga **Rregullatori**.

7.2.3 Periudhat e përmirësimit

7.2.3.1 Të gjithë njehsorët që nuk plotësojnë kërkesat e këtij kodi dhe ndonjë rregulloreje tjetër ekzistuese, por që plotësonin kërkesat në fuqi në datat e vënies së tyre të parë në punë duhet të zëvendësohen me njehsorë që i plotësojnë kërkesat në fund të periudhës së tyre të verifikimit.

7.2.3.2 Nëse, në [datën] në të cilën ky kod miratohet nga **Rregullatori, matësit** që plotësonin kërkesat në fuqi në datën e vënies së tyre të parë në punë, nuk i plotësojnë kërkesat e reja dhe janë jashtë periudhës së verifikimit të tyre, ato duhet të zëvendësohen me matës që i plotësojnë kërkesat brenda një periudhe pesë vjeçare. **Operatori i Sistemit** duhet të pajtohet me **Rregullatorin** rreth një programi korrigjues në faza kohore, të tillë që në çdo vit të periudhës përmirësuese të instalohen një numër afërsisht i njëjtë i **sistemeve matëse**.

7.2.3.3 Nëse **matësit** nuk ekzistojnë atëherë duhet të instalohen **matësit** që i plotësojnë kërkesat brenda një periudhe një vjeçare.

7.2.3.4 Nëse **TMRR** dhe **TMT** nuk i plotësojnë kërkesat e këtij kodi dhe rregulloreve të tjera, por plotësonin kërkesat në fuqi në datën e vënies së tyre të parë në punë dhe zëvendësimi i tyre do të kërkojë zëvendësimin e një njësie të madhe të impiantit, atëherë ata mund të vazhdojnë të përdoren derisa ajo njësi e impiantit kryesor të zëvendësohet. Në këtë pikë edhe **TMRR** dhe **TMT** relevante duhet të zëvendësohen me pajisje që janë në pajtueshmëri me këtë kod.

7.2.3.5 Nëse **TMRR** dhe **TMT** nuk i plotësojnë kërkesat e këtyre rregullave ose rregulloreve të tjera por plotësonin kërkesat në fuqi në datën e vënies së tyre të parë në punë dhe zëvendësimi i tyre nuk do të kërkonte zëvendësimin e një njësie të madhe të impiantit kryesor, atëherë ata duhet të zëvendësohen me pajisje matëse që i plotësojnë kërkesat

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

brenda një periudhe pesë vjeçare nga (data e miratimit të këtij kodi nga **Rregullatori**). **Operatori i Sistemit** dhe **Rregullatori** kërkohet të pajtohen për një program korrigjimi në faza kohore të tillë që në secilin vit të periudhës përmirësuese afërsisht një numër i barabartë **sistemesh matëse** do të plotësonin kushtet nëpërmjet zëvendësimit të **TMRR** dhe **TMT** të tyre.

7.2.4 Vlerësimi gjatë Periudhave Përmirësuese

7.2.4.1 Nëse është e nevojshme të vlerësohet konsumi i energjisë në një **pikë kyçe** që është objekt i dispozitave të planifikuara të përmirësimit sipas seksionit 7.2.2.4 atëherë një vlerësim i tillë do të kryhet në përputhje me **rregullat e tregut**.

7.2.5 Përrjashtime

7.2.5.1 Aty ku **Operatori i Sistemit** është i aftë t'i demonstroj në mënyrë të kënaqshme **Rregullatorit**, se një **sistem matës** që nuk i plotëson të gjitha kërkesat e këtij kodi, por plotëson:

- kërkesat e të gjitha rregulloreve të tjera dhe kërkesat e seksionit 8.2.3.2 dhe 10,
- kërkesat e tarifave të **përdoruesit të sistemit**, dhe
- është brenda periudhës së tij të verifikimit,

atëherë **sistemi matës** mund të mbetet në shërbim pa modifikim deri në fund të periudhës së verifikimit ose derisa të ndërmerren punime të mëdha në **sistemin matës**, cilado që të ndodhë më herët.

8 Sistemet Matëse

8.1 Kërkesat Minimale për Matje

8.1.1.1 Të gjitha **pikat e furnizimit** do të kërkojnë si minimum të kenë një matës pa intervale që do të mund të regjistronte **energjinë aktive** dhe do të inkorporonte një ekran që tregon totalin e integruar.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

8.1.1.2 Aty ku kërkohet të plotësohen kërkesat e tarifës së qasjes në rrjet të aplikueshme në **pikën e furnizimit**, do të instalohen gjithashtu matësit që regjistrojnë **energjinë reaktive**.

8.1.1.3 **Matësit me intervale** do të instalohen:

- Në kyçjet mes **Sistemit Transmetues** të vënë në funksionim nga **Operator të Sistemit** të ndryshëm dhe kyçjet mes **Sistemeve Transmetuese** dhe **Sistemeve Shpërndarëse**,
- Në kyçjet mes **Sistemeve Shpërndarëse** të vënë në funksionim nga **Operatorët e Sistemeve** të ndryshëm,
- Në **pikat e kyçjes së njësive prodhuese (gjeneruese)** aty ku **prodhimi (gjenerimi)** dëshiron të jetë i paguar për energjinë që ata dërgojnë në **Sistemin Energjetik publik**,
- Në **pika furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar** të cilët zgjedhin **furnizuesin** e vet, dhe
- Në çdo pikë tjetër furnizimi ku **Rregullatori** mendon së është e nevojshme të instalohet **njehsori me intervale**.

8.1.1.4 **Përdoruesit e sistemit** që funksionojnë vetëm brenda Kosovës dhe janë të detyruar të instalojnë **matës me intervale**, duhet t'i instalojnë **matësit**, aty ku intervali është **periudha e barazimit përfundimtar** e përcaktuar nga **rregullat e tregut. Përdoruesit e Sistemit**, rrjetet e të cilëve kyçen me rrjete të tjera jashtë Kosovës ose tregtojnë energji me ndërmarrje jashtë Kosovës duhet të instalojnë **matës** aty ku intervali është më i shkurti i **periudhës së barazimit përfundimtar** të vendosur nga **rregullat e tregut dhe periudhës së barazimit përfundimtar** të vendosur nga ETSO për të plotësuar kërkesat e **barazimit përfundimtar** në tregun rajonal ose në rastet kur një periudhë e tillë nuk është e caktuar në një periudhë prej 15 minutash.

8.1.1.5 **Matja me intervale** duhet të mas, regjistroj dhe ruaj informacionin e transferimit të energjisë për secilën **periudhë të barazimit përfundimtar** dhe të jetë i aftë për ekzaminimin nga larg dhe nga vendi. Të dhënat e ruajtura të **matësve me intervale**

duhet të kenë një minimum prej 45 ditësh informacion për secilën **periudhë të barazimit përfundimtar**. Kërkesat e detyrueshme për klasa të ndryshme kyçesh janë detajuar në seksionet e mëposhtme. Këto të dhëna mund të mbahen në një **grumbullues të dhënash** që është brenda të njëjtës kuti me matësin ose si një njësi e veçantë.

8.1.1.6 Të gjitha **pajisjet matëse** duhet të jenë të një modeli të miratuar nga ministria me anë të lëshimit të një lloj çertifikate miratuese në përputhje me seksionin 11.2 Të gjitha **sistemet matëse** duhet të jenë në pajtueshmëri me standardet relevante teknike të specifikuar në seksionin 8.2.1.2 dhe të plotësojnë kërkesat e klasës së saktësisë të detajuara në seksionin 8.3.2.

8.2 Matjet e Kapacitetit (Fuqisë) dhe Energjisë

8.2.1.1 Pajisjet matëse të instaluar në secilën pikë lidhëse do të masin, regjistrojnë dhe ruajnë matjet e kapacitetit (fuqisë) dhe energjisë të paraqitura në tabelën e mëposhtme të cilat kërkohen për qëllime të **barazimit përfundimtar** dhe **qasjes në rrjet**.

Matjet e Kapacitetit (Fuqisë) dhe Energjisë	Importi kW dhe kWh	Eksporti kW dhe kWh	Energjia Reaktive (Dhënje) kVAr dhe kVArh	Energjia Reaktive (Marrje) kVA dhe kVArh	Matësi me intervale
Kyçjet mes Sistemeve Transmetuese dhe Sistemeve të tjera	Po	Po	Po	Po	Po
Kyçjet mes Sistemeve Shpërndarëse	Po	Po	Po	Po	Po
Njësitë prodhuese (gjeneruese)	Po	Po	Po	Po	Po
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – 1MW dhe më tepër	Po	Jo	Po	Po	Po

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

Matjet e Kapacitetit (Fuqisë) dhe Energjisë	Importi kW dhe kWh	Eksporti kW dhe kWh	Energjia Reaktive (Dhënje) kVAr dhe kVArh	Energjia Reaktive (Marrje) kVA dhe kVArh	Matësi me intervale
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – më e ulët se 1MW	Po	Jo	Po *	Jo	Po
Pika të tjera furnizuese	Po *	Jo	Po *	Jo	Jo

* në rastin e këtyre pikave furnizuese, matja dhe regjistrimi i KW, KVAr dhe KVArh është i nevojshëm vetëm nëse kërkohet nga tarifa e duhur e qasjes në rrjet në pikën e furnizimit.

8.2.1.2 **Pajisjet matëse** do të instalohen në **pikën e kyçjes** mes rrjeteve të **Operatorëve të Sistemit** të ndryshëm ose në **pikën e kyçjes** mes rrjetit të një **Operatori të Sistemit** dhe atij të **përdoruesit të sistemit**.

8.2.1.3 Aty ku nuk është praktike të instalohen **pajisjet matëse** në kufijtë mes rrjeteve ashtu siç detajohen në seksionin 8.2.1.2, **pajisjet matëse** do të instalohen sa më afër që të jetë praktike me kufirin e rrjetit dhe faktorët e korrigjimit të dakorduar mes palëve përgjegjëse për rrjetet e secilës anë të pikës së lidhjes dhe **Operatorit të Sistemit**. Në rast se palët nuk pajtohen rreth faktorëve të duhur të korrigjimit, çështja duhet t'i referohet procesit të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve.

8.2.1.4 Aty ku faktorët e korrigjimit aplikohen, do të aplikohen kudo që të jetë e mundur tek matësit në mënyrë që të dhënat e paraqitura në regjistrin e matësit të reflektojnë detyrimet e **palëve**. Aty ku nuk është e mundur të aplikohen faktorët e korrigjimit në matës ata mund të aplikohen mbi të **dhënat matëse** ose në ndonjë **grumbullues të të dhënave** jashtë stacionit të lidhur me matësin ose me **RDC**.

8.2.1.5 Një regjim i të përdoruarit të matësve kryesor dhe kontrollues për matjen e **energjisë aktive** do të vihet në punë për të siguruar që të **dhënat matëse** të sakta disponueshme në rastin e të dhënave më të rëndësishme për sa i përket gjithë **pikave**

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

kyçëse, ku transferimi i energjisë është i madh ose me rëndësi të veçantë për procesin e **barazimit përfundimtar**.

8.2.1.6 Matësit kryesor dhe kontrollues do të instalohen ashtu siç parashtrohet në tabelën e mëposhtme që gjithashtu tregon se ku duhet të vendosen **TMRR** dhe **TMT** të veçanta për të vënë në punë matësin kryesor dhe matësin kontrollues:

Përdorimi i Matësve Kryesor dhe Kontrollues	Matësi kryesor	Matësi kontrollues	TMRR i veçantë	TMT i veçantë
Kyçjet mes Sistemit Transmetues dhe sistemeve të tjera	Po	Po	Po	Po
Lidhjet mes Sistemeve Shpërndarëse	Po	Po	Po	Jo
Njësitë prodhuese	Po	Po	Po	Po
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – [1MW] dhe më tepër	Po	Po	Po	Jo
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – më e ulët se [1MW]	Po	Jo	Jo	Jo
Pika të tjera furnizuese	Po	Jo	Jo	Jo

Aty ku **TMRR** ose **TMT** kërkohen ndaras, do të jetë e mjaftueshme të pajisen **TMRR** ose **TMT**-të me bobina (pështjella) dytësore të ndara, por aty ku bobina (pështjella) primare është e përbashkët.

8.2.1.7 Aty ku më tepër se një **TMT** i përshtatshëm ekziston dhe në rastin e humbjes së furnizimit nga njëri **TMT**, duhet të instalohet një aranzhim komutues në mënyrë që të jetë në dispozicion një tension referent. Aty ku kërkohet **TMT** i veçantë për të plotësuar kërkesat e seksionit 8.2.1.5. aranzhimi komutues për secilën prej matësve kryesor dhe kontrollues duhet të synojë drejt **TMT** -ve të ndryshëm.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- 8.2.1.8 Tek **TMT** referent për **sistemet matëse** duhet të ngjitet siguresa sa më afër pikave fundore të bobinës (pësjtjellës) sekondare që të jetë e mundshme. Aty ku aplikohen ngarkesa të tjera në bobinat (pësjtjellat) sekondare në përputhje me dispozitat e seksionit 8.2.2.7, matja dhe ngarkesat e tjera duhet të ngjiten ndaras.
- 8.2.1.9 Aty ku matësit kryesor dhe kontrollues ndajnë të njëjtën referencë të tensionit dhe kabloja (teli) që del nga siguresat e montuara në терминаlet e **TMT** deri tek matësi është më i gjatë se 30 metra, tensioni referent për matësit kryesor dhe kontrollues do të mbrohet me siguresa të ndara dhe sa më afër terminaleve të **TMT** që të jetë praktike.
- 8.2.1.10 Të dhënat matëse të mbledhura nga matësit kryesor nuk do të merren parasysh dhe të dhënat e mbledhura nga matësit kontrollues do të përdoren në vend të tyre në situatat e detajuara në **rregullat e tregut**. Aty ku ka ndryshime përtej kufijve normal të saktësisë mes vlerave të regjistruara nga matësit kryesor dhe kontrollues, arsyeja e këtyre diferencave do të shqyrtohet nga **OS** i cili do të rekomandoj masat që do të merren në përputhje me **rregullat e tregut**.
- 8.2.1.11 Një **përdorues i sistemit** do të ketë të drejtën të kërkojë që një ekspert i emëruar nga **Rregullatori** të shqyrtojë ndryshimin në vlera aty ku **përdoruesi i sistemit** nuk pajtohet me vendimin e **Operatorit të Sistemit** pas rishikimit të ndërmarrë në përputhje me seksionin 8.2.1.10
- 8.2.1.12 Aty ku nuk kërkohet që të dy matësit fizik të regjistrojnë të njëjtin lloj të dhënash do të jetë e lejueshme që të dhënat të regjistrohen ose nga matësi kryesor ose nga matësi kontrollues. Aty ku është praktike, të **dhënat matëse**, regjistrimi i të cilave nuk kërkohet të dyfishohet, duhet të ndahen mes matësve të **sistemit matës** në mënyrë të tillë që të minimizohet shuma e të dhënave të humbura në rastin e prishjes së një pajisje të vetme.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

8.2.2 Specifikimet Teknike të Pajisjeve Matëse

- 8.2.2.1 **Pajisjet matëse** do të jenë të sakta brenda kufijve të përshkruar për **pajisje matëse** të tilla, të cilëve iu referohet ose i përcakton ky **Kod i Matjes**.
- 8.2.2.2 Të gjithë matësit e **energjisë aktive** duhet të përmbushin siç duhet kërkesat e IEC 60687 ose IEC 61036 dhe pjesët relevante të IEC 62053
- 8.2.2.3 Të gjithë matësit e **energjisë reaktive** duhet të përmbushin siç duhet kërkesat e IEC 61268 dhe pjesët relevante të IEC 62053.
- 8.2.2.4 Të gjithë matësit do të etiketohen me një identifikues unik dhe ky informacion së bashku me detajet dhe specifikimet teknike duhet të regjistrohet nga **Operatori i Sistemit**.
- 8.2.2.5 Të gjithë **transformatorët matës të tensionit (TMT)** dhe **transformatorët matës të rrymës (TMRR)** duhet të plotësojnë kërkesat e pjesëve relevante të IEC 60044.
- 8.2.2.6 Ngarkesa totale e bobinave (pështjellave) sekondare të një **TMT** ose **TMRR** nuk duhet në asnjë rrethanë ta kalojë ngarkesën nominale të asaj bobine (pështjelle).
- 8.2.2.7 Aty ku është praktike, bobinat (pështjellat) sekondare të **TMT** dhe **TMRR** të përdorura për qëllime matëse duhet të përdoren ekskluzivisht për qëllime matëse, megjithëse do të jetë e lejueshme të ndahet përdorimi i bobinave (pështjellave) me pajisje të tjera nëse kërkesat e seksioneve 8.2.2.6, 8.2.3.2 dhe 9 janë përmbushur dhe është marrë miratimi i **Operatorit të Tregut**. Sapo të jetë dhënë miratimi për përdorim të përbashkët nuk do të lejohet ndryshimi i ngarkesës në ndonjërin nga bobinat (pështjellat) e **TMRR** dhe **TMT** pa marrë përsëri miratimin e **Operatorit të Tregut**.

8.2.3 Transformatorët Ekzistues të Matjes

- 8.2.3.1 Aty ku qarqet, përveç atyre që janë instaluar të reja, duhet të maten në pajtueshmëri me **rregullat e tregut** dhe këtë **Kod të Matjes**, dhe aty ku transformatorët matës të instaluar nuk janë plotësisht në pajtueshmëri me kërkesat e këtij seksioni 8.2.1.12 dhe të seksionit 8.3.2.1 atëherë këta transformatorë matës mund të vazhdojnë të përdoren nëse përmbushin kërkesat e mëposhtme dhe ato në seksionet 8.2.2.7 dhe 8.2.3.2.
- 8.2.3.2 Aty ku si pasojë kryhet një ndërrim i madh në impiantin primar, duhet të sigurohen transformatorë matës të rinj që plotësojnë kërkesat e plota të këtij **Kodi të Matjes**.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

8.3 Saktësia e Përgjithshme e Pajisjeve Matëse

8.3.1.1 Kufijtë e lejueshëm të gabimit për **sistemet matëse** që regjistrojnë **energjinë aktive** do të jenë:

Saktësia e Përgjithshme Matëse	Rryma (relativ me rrymën nominal)	Faktori i Fuqisë	Kufiri i Gabimit
Kyçjet mes Sistemit Transmetues dhe sistemeve të tjera dhe Njësitë prodhuese (gjeneruese) - 100MW dhe më tepër	120% deri në 10%	1	± 0.5%
	Më pak se 10% deri në 5%	1	± 0.7%
	Më pak se 5% deri në 1%	1	± 1.5%
	120% deri në 10%	0.8 marrje	± 1.0%
		0.5 dhënje	± 1.0%
Kyçjet mes Sistemeve Shpërndarëse, dhe Njësitë prodhuese (gjeneruese) më të vogla se 100MW Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – më tepër se 10 MW	120% deri në 10%	1	± 1.0%
	Më pak se 10% deri në 5%	1	± 1.5%
	Më pak se 5% deri në 1%	1	± 2.5%
	120% deri në 10%	0.8 marrje	± 2.0%
		0.5 dhënje	± 2.0%
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale - mes 1MW dhe 10MW	120% deri në 10%	1	± 1.5%
	Më pak se 10% deri në 5%	1	± 2.0%
	120% deri në 10%	0.8 marrje	± 2.5%
		0.5 dhënje	± 2.5%
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – më e ulët se 1MW	120% deri në 20%	1	± 1.5%
	Më pak se 20% deri në 5%	1	± 2.5%
	120% deri në 10%	0.8 marrje	± 2.5%
		0.5 dhënje	± 2.5%

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

Saktësia e Përgjithshme Matëse	Rryma (relativ me rrymën nominal)	Faktori i Fuqisë	Kufiri i Gabimit
Pika të tjera furnizuese	100% deri në 5%	1	± 2.5%

8.3.1.2 Kufijtë e lejueshëm të gabimit për **sistemet matëse** që regjistrojnë **energjinë reaktive** do të jenë:

Saktësia e Përgjithshme Matëse	Rryma (relativ me rrymën nominale)	Faktori i Fuqisë	Kufiri i Gabimit
Të gjitha lidhjet mes rrjeteve,	120% deri në 10%	0	± 4.0%
Njësitë prodhuese , dhe	120% deri në 20%	0.87 dhënje	± 5.0%
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – 1MW dhe më tepër		0.87 marrje	± 5.0%
		0.87 marrje	± 5.0%
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – më e ulët se 1MW, dhe	100% deri në 20%	0	± 5.0%
Pika të tjera furnizuese – ku kërkohet nga tarifa e qasjes në rrjet	100% deri në 20%	0.87 dhënje	± 5.0%
		0.87 marrje	± 5.0%

8.3.2 Klasa e Saktësisë së Pajisjeve Matëse

8.3.2.1 Klasa e saktësisë për **pajisjet matëse** të instaluar do të jetë:

Saktësia e Pajisjeve Matëse	Njehsorët Aktiv	Njehsorët Reaktiv	TMRR	TMT
Kyçjet mes Sistemeve Transmetuese dhe sistemeve të tjera dhe Njësitë prodhuese - 100MW dhe më tepër	0.2S	2.0	0.2S	0.2

Saktësia e Pajisjeve Matëse	Njehsorët Aktiv	Njehsorët Reaktiv	TMRR	TMT
Kyçjet mes Sistemeve Shpërndarëse Njësitë prodhuese më të vogla se 100MW dhe Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – 10MW dhe më tepër	0.2S	2.0	0.2S	0.5
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – 1MW dhe më tepër	0.5	3.0	0.5	1.0
Pikat Furnizuese të konsumatorëve të kualifikuar dhe pikat furnizuese ku Rregullatori përcakton se nevojitet matja me intervale – më e ulët se 1MW	1.0	3.0	0.5	1.0
Pika të tjera furnizuese	2.0	3.0	0.5	-

8.4 Kërkesat për të Dhënat e Matësve me Intervale

8.4.1 Ruajtja e të Dhënave

8.4.1.1 **Të dhënat matëse për njehsorët me intervale** do të ruhen në pikën e matjes siç është përcaktuar në seksionin 8.1.1.4 Të dhënat e transmetuara nga **grumbulluesi i të dhënave** për tek **qendra e të dhënave në distancë (RDC)** duhet të jetë në një format dhe protokoll që mbështetet nga **RDC**.

8.4.1.2 **Grumbulluesit e të dhënave** do të ekzaminohen normalisht dhe të dhënat e matura do të mblidhen nga **RDC** në baza ditore. Megjithatë mbledhje të përsëritura të të dhënave matëse do të jenë të mundura gjatë gjithë periudhës së mbledhjes së të dhënave të **grumbulluesit të të dhënave**. Asnjë operim 'leximi' nuk do të fshijë apo

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

ndryshojë ndonjë nga të **dhënat e matura** të ruajtura. Një **grumbullues të dhënash** do të ofrojë çdo pjesë të të dhënave të ruajtura me kërkesë të **RDC**.

8.4.1.3 **Grumbulluesit e të dhënave** do të lëshojnë një sinjal alarmi të jashtëm në **RDC** në rastin e një defekti në furnizimin me energji. Për t'u kujdesur për defektet e vazhdueshme në furnizim, ora, kalendari dhe të gjitha të dhënat do të mbahen për një periudhë prej 45 ditësh pa një lidhje me furnizim të jashtëm.

8.4.2 Kohëmatja

8.4.2.1 Kërkesat e kohëmatjes së **RDC** dhe të **sistemeve matëse** lokale do të detajohen në paragrafët në vazhdim.

8.4.2.2 Të gjitha **periudhat** e matura të **barazimit përfundimtar** do të lidhen me pikën kohore 00:00:00 në përputhje me standardin kohor kombëtar.

8.4.2.3 Sinkronizimi kohor i **RDC** do të kryhet vetëm nëpërmjet një receptori të integruar dhe sinjal radio të sinkronizuar dhe sinkronizimi do të ndërmerret çdo gjashtë orë.

8.4.2.4 Aty ku përdoren pajisje portable (të transferueshme) nga **RDC** për të mbledhur të dhëna nga një **grumbullues të dhënash** në rastin e një defekti në komunikim, sinkronizimi kohor i pajisjeve të transferueshme do të kryhet nëpërmjet një receptori të integruar dhe një sinjali radio të sinkronizuar ose me një sinjal reference të sinkronizuar nga sistemet kryesore të **RDC**. Sinkronizimi kohor duhet të kryhet ose menjëherë përpara ose menjëherë pasi është përdorur për të mbledhur të dhëna ose, nëse këto ndodhi janë të ndara nga më tepër se sa 24 orë, të paktën njëherë në çdo 24 orë.

8.4.2.5 Sinkronizimi kohor i **grumbulluesit të të dhënave** duhet të kryhet nëpërmjet një receptori të integruar dhe një sinjali radio të sinkronizuar ose me një sinjal reference të sinkronizuar nga **RDC**. Lehtësirat për sinkronizim kohor të **grumbulluesit të të dhënave** nëpërmjet një receptori të integruar dhe një sinjali radio të sinkronizuar do të vendosen në **pikat e lidhjes** në **Sistemet Transmetuese** dhe në **pikat e krijimit të lidhjeve** dhe mund të vendosen edhe në **pika kyçe** të tjera. .

8.4.2.6 Në secilin rast që sistemet e **RDC** kërkojnë të dhëna nga një **grumbullues të dhënash**, koha e regjistruar nga grumbulluesi i të dhënave do të kontrollohet kundrejt kohës së regjistruar nga sistemet e **RDC** dhe, nëse diferenca është më e madhe se 2 sekonda dhe më e vogël se 10 minuta atëherë sistemet **RDC** do ta korrigjojnë kohën e

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

regjistruar nga **grumbulluesi i të dhënave**. Aty ku diferenca e kohës është më e madhe se 10 minuta, koha e regjistruar nga grumbulluesi i të dhënave nuk do të korrigohet dhe të dhënat e mbledhura nuk do të përpunohen derisa të hetohet shkaku i mospërputhjes dhe të kuptohet efekti i mospërputhjes në mbledhjen e të dhënave.

8.4.3 Monitorimi i Pajisjeve

8.4.3.1 Monitorimi i pajisjeve do të ofrohet për secilën nga situatat e mëposhtme:

- Defekt në funksionalitetin e **grumbulluesit të të dhënave**,
- Ecje prapa e matësit (nëse është e mundshme),
- Monitorim i baterisë dhe i furnizimit me energji,
- Kontrollimi i memories,
- Problemi i furnizimit të **TMT**,
- Qasje në portin lokal të marrjes së të dhënave.

8.4.3.2 Secili nga defektet e mësipërme do të raportohet nga, minimumi, një alarm i zakonshëm tregues kur të dhënat tërhiqen nga **RDC** dhe kur ka qasje në portin lokal të marrjes së të dhënave. Alarmi duhet të etiketohet për periudhën e përshtatshme të **barazimit përfundimtar**.

8.4.4 Pajisjet e Komunikimit

8.4.4.1 Secili **grumbullues të dhënash** do të përmbajë pajisjet lokale dhe në distancë të tërheqjes së të dhënave nga porte të veçanta.

8.4.4.2 **Pajisjet matëse** do të instalohen në mënyrë të atillë që edhe leximi edhe riprogramimi i të **dhënave të matura** të mbajtura nga **sistemi matës** të jenë të mundura nëpërmjet qasjes lokale ose në distancë në një nivel të përshtatshëm sigurie kontrolluar nga pasvordet e duhura.

8.4.5 Marrja e të dhënave lokale

8.4.5.1 Një port për marrjen e të dhënave do të ndodhet në secilin **grumbullues të të dhënave** për të lejuar një terminal të **dhënash lokale** si për shembull një kompjuter laptop për t'u lidhur për arsyet e mëposhtme:

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- Vënia në punë, mirëmbajtja dhe gjetja e gabimeve,
- Transferimi i të dhënave të matura në rastin e një defekti në komunikacion, dhe
- Rregullimi i kohës kur kjo nuk mund të kryhet në distancë ose automatikisht.

8.4.6 Marrja e të dhënave në distancë

8.4.6.1 Secili **grumbullues të dhënash** do të pajiset me një interface të brendshëm ose të jashtëm komunikimi siç është modemi ose transmetuesi radio që mbështet shkëmbimin e të dhënave për kërkesa lokale apo në distancë në përputhje me IEC 61107 ose pjesët relevante të IEC 62056. Një **lidhje komunikimi** do të sigurohet për të lejuar marrjen e të **dhënave të matjes** nga **RDC**. Kjo lidhje mund të përdoret po ashtu nga **Operatori i Sistemit** për arsye normale të lidhura me vënien në funksionim, mirëmbajtjen dhe hetimin e gabimeve në lidhje me **sistemin matës**.

8.4.6.2 **Lidhja e komunikimit** mund të vendoset duke përdorur qarqe të dedikuara ose me dial-up, por nuk lejohet që të dhënat matëse të kalojnë nëpërmjet ndonjë sistemi IT ku të dhënat mund të manipulohen gjatë tranzitit për në **RDC**.

9 Të Dhënat Matëse dhe Mbledhja e të Dhënave në Distancë

9.1 Baza e të Dhënave Matëse

9.1.1.1 Secili **Operatori i Sistemit** do të vendosë një bazë të dhënash të të gjitha pikave të lidhjes në rrjetin e tij. Për secilën pikë lidhje, kjo bazë të dhënash do të regjistrojë – ose në mënyrën e plotësimit të vendeve boshe ose duke përdorur kode të standardizuara të dhënash – të gjitha të dhënat e përshtatshme të listuara:

- Një identifikues unik për pikat e lidhjes,
- Furnizuesi,
- **Matja në intervale/pa-intervale**,
- Klasa e **tarifave të matjes pa intervale**,
- Tensioni i lidhjes

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- Gjendja e **energizimit**,
- Data e leximit të fundit,
- Leximi i fundit grumbullues i energjisë aktive,
- Leximi i fundit grumbullues i energjisë reaktive dhënje,
- Leximi i fundit grumbullues i energjisë reaktive marrje,
- Kërkesa maksimale mujore më e lartë në dymbëdhjetë muajt e fundit,
- Prodhuesi i **matësit**,
- Modeli i **matësit**,
- Klasa e saktësisë së **sistemit matës**,
- Data dhe ora e instalimit ose heqjes,
- Data e verifikimit,
- Data e ri-verifikimit,
- Data e testimit të fundit,
- Data e testimit pasues,
- Klasat e saktësisë të **TMRR** dhe **TMT**,
- Vendndodhja e të dhënave të defekteve të **TMRR** dhe **TMT**.

9.1.1.2 Të dhënat e leximit të matësve të cilat do të mbahen në **bazën e të dhënave matëse** do të jenë:

- Parapagimet e matësve dhe të dhënat e periudhave matëse që kërkohen për **barazimin përfundimtar**,
- Njoftimin e fundit për shfrytëzimin e leximit e të dhënave plus koha dhe data në të cilën janë lexuar,

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- Njoftimin e fundit për shfrytëzimin e leximit të të dhënave të konfirmuara nga **Operatori i Sistemit** plus koha dhe datën në të cilën janë lexuar,
- Diferenca e llogaritur nga njoftimi paraprak për shfrytëzimin e leximit të të dhënave të konfirmuara nga **Operatori i Sistemit** plus koha dhe data ndërmjet të cilave shfrytëzimi i leximit ka ndodhur.

9.1.1.3 **Operatori i Sistemit** do të jetë i lirë të përcaktojë nëse të dhënat fikse të matjes dhe leximi i të dhënave të matësit duhet të mbahen në një ose më tepër se një bazë të dhënash.

9.1.1.4 **Operatori i Sistemit** duhet të krijojë masa të përshtatshme në përputhje me provizionet e seksionit 10.4, **rregullat e tregut** dhe rregullore të tjera për të mbrojtur të dhënat nga qasjet e paautorizuara ose ndryshimet.

10 Siguria e Sistemeve të Matjes

10.1 Vendndodhja e aparaturave

10.1.1.1 Mënyra e vetme e mundshme për t'i siguruar **sistemet e matjes** nga dëmtimi fizik është nëse ato instalohen në një vend të përshtatshëm.

10.1.1.2 Vendi i zgjedhur për instalimin e **sistemeve të matjes** duhet në të gjitha rastet të jetë:

- i mbrojtur nga hyrja e personave të paautorizuar, e kafshëve ose insekteve që mund të shkaktojnë dëmtime,
- larg nga materialet e djegshme në një distancë prej 1.5 metrash në të gjitha drejtimet,
- i mundshëm lehtësisht për hyrjen e përfaqësuesve të **Operatorit të Sistemit** nga pika në të cilën ata hyjnë për në pronë, dhe
- përveç rasteve që aparaturat janë caktuar për t'u vendosur jashtë, ambienti duhet të qëndrojë i pastër dhe i thatë.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

10.2 Pllombimi i Aparaturave Matëse

10.2.1 E përgjithshme

10.2.1.1 Përveç pllombës së kalibrimit e cila vendoset nga organizata përgjegjëse për kalibrimin e matësit, pllombat e instalimit duhet të vendosen për të siguruar zbulimin e ndërhyrjeve të mundshme në paprekshmërinë e aparaturave matëse.

10.2.1.2 Të gjitha **aparaturat matëse** do të pllombohen pas **energizimit** fillestar dhe do të ripllombohen pas çdo ndërhyrje të mëvonshme e cila kërkon heqjen e pllombave. Për të siguruar që vulat e vjetra nuk mund të rivendosen në aparatura në mënyrë të atillë që të fshehin ndërhyrjet e paautorizuara, të gjitha pllombat e vjetra do të hiqen nga vendi dhe do të asgjësohen nga **Operatori i Sistemit** përgjegjës për heqjen e tyre.

10.2.1.3 Në këtë kontekst, qëllimi është që të gjithë kapakët e terminalëve të matësve, kapakët e bllokut testues, siguresat ndihmëse dhe lidhëse, relet të përdoren për të kontrolluar vlerat e tarifave, blloqet lidhëse, kapakët e porteve komunikuese, mbulesat e terminaleve **TMRR** dhe **TMT**. Aty ku një numër i këtyre komponentëve ndodhen në një kabinet të vetëm, mund të jetë e lejueshme të pllombohen kapakët e atij kabineti në vend të pllombimit të secilës komponent të veçantë.

10.2.2 Forma e Pllombës

10.2.2.1 Një pllombë instalimi duhet të përbëhet nga dy pjesë – një pjesë e shkurtër teli dhe një pjesë tjetër e fortë plastike pllombuese – të cilat kur lidhen së bashku dhe mbyllen, do të parandalojnë heqjen e pllombës pa një shenjë të qartë të kësaj heqje. Specifikimi i mëposhtëm për pllombën ka për qëllim të sigurojë që nuk mund të thyhet apo hiqet në mënyrë të arsyetueshme aksidentale.

10.2.2.2 Teli duhet të jetë 150 mm i gjatë, të ketë një diametër minimal prej 0.9 mm, të ketë një ngarkesë të thyerjes prej të paktën 880N dhe të jetë punuar nga 7 fije teli prej çeliku të veshur me zink.

10.2.2.3 Pjesa plastike e pllombës duhet të jetë në formë katrori, ku pjesa e poshtme e pllombës duhet të ketë formë rrethore, me dimensione ndërmjet 2.0 x 2.5 cm deri në 2.5 x 3.0 cm, me një diametër ndërmjet 5.0 dhe 8.0 mm, dhe mund të ndërtohet në mënyrë të tillë që në asnjë pikë gjerësia e pllombës nuk është më e vogël se 0.8 mm.

10.2.2.4 Secila pllomb duhet të identifikohet me numër të vet serik, numër ky i cili duhet të jetë i dukshëm dhe të figuroj në njërin nga të dy anët e pjesës plastike të pllombës. Përmes

numrit serik të pllombës do të jetë më e lehtë referimi në shënimet përkatëse që kanë të bëjnë me datën dhe kohën e instalimit, vendin e instalimit, pastaj datën dhe kohën e demontimit, arsyen, etj. Pllombat përveç numrit serik, duhet të përmbajnë logon e **OSTT**-së dhe BarCode-in, në brendësin e të cilit në formë elektronike janë të fshehura shënimet e pllombës, me dëshirën e palës tjetër mund të vendoset pllomba shtesë, standardet e së cilës duhet të jenë në pajtueshmëri me kërkesat e këtij paragrafi.

10.2.2.5 Pllombat duhet të jenë të dallueshme nëse instalohen në pika të ndryshme të të njëjtit **sistem matës**. Mjafton që ky dallim ndërmjet pllombave të jetë vizuel, duke e ndryshuar vetëm ngjyrën e pllombave nëpër pika të ndryshme të të njëjtit **sistem matës**.

10.2.3 Kontrolli i Pajisjeve Pllombuese

10.2.3.1 Pajisja pllombuese duhet të sigurohet nga **Operatori i Sistemit** për secilin operator të autorizuar për të hequr dhe zëvendësuar pllombat e instaluara. Përveçse kur kryhen punë urgjente, asnjë operuesi të cilit i është siguruar një pajisje pllombuese nuk i lejohet të heqë një pllombë të instaluar.

10.2.3.2 Në qoftë se janë kryer punë urgjente që kanë pasur nevojë për heqjen e një pllombe, **Operatori i Sistemit** duhet të sigurojë se puna e cila është kryer inspektohet më pas nga një operues i cili është i autorizuar të heqë dhe të vendosë pllombat e instaluara dhe që instalimi ripllombohet nga ai operues. **Operatori i Sistemit** duhet të sigurojë për operatorin i cili i ripllombon instalimet qasje në instalimet, të dhëna të punimeve të kryera dhe të atyre të cilët kanë ndërmarrë punët në mënyrë të atillë që operatorin mund të sigurojë vetveten për integritetin e instalimit që është duke u ripllombuar.

10.2.3.3 Pllombat e shtypura nuk duhet të transferohen ndërmjet operuesve dhe asnjë nga **Operatori i Sistemit** nuk duhet të mbajë kopje të dyfishta të pllombave. Kur operuesi mbaron punën e pllombimit të pajisjeve në emër të një **Operatori të Sistemit**, **Operatori i Sistemit** duhet të shkatërrojë menjëherë vulat e shtypura të lëshuara për një operator.

10.2.3.4 Pllombat e shtypura të cilat nuk mund të mbajnë shenja të lexueshme nuk duhet të përdoren dhe duhet të shkatërrohen menjëherë nga **Operatori i Sistemit**. **Operatori i Sistemit** mund të caktoj që të prodhohen dhe t'i dorëzohen operatorit një grup zëvendësues pllombash me të njëjtin identifikim ose ndryshe t'i jepet operuesit me zgjedhjen e tij një pajisje pllombuese zëvendësuese me një identifikues të ndryshëm.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

10.2.3.5 **Operatori i Sistemit** duhet të mbaj të dhëna se kur i dorëzohet një pajisje pllombuese një operuesi ose kur dërgohet pajisja për riparim. Për pllombat në përdorim, kjo e dhënë duhet të tregojë:

- Shenjën identifikuese të secilit grup pllombash në përdorim,
- Emri i personit të cilit iu dorëzuan pllombat ose kompanisë së cilës i janë dërguar për riparim,
- Datat e lëshimit dhe kthimit

10.2.3.6 Për pllombat e shkatërruara kjo e dhënë tregon datën dhe arsyen e shkatërrimit të tyre.

10.2.3.7 Për pllombat që kanë humbur ose janë vjedhur, duhet të mbahet një shënim që tregon datën dhe vendin e humbjes.

10.2.3.8 Të gjitha të dhënat e marra në përputhje me seksionin 10.2.3.4 duhet të mbahen për një periudhë prej 10 vjetësh nga shkatërrimi ose humbja e pllombave dhe të jenë të gatshme për **operatorin e tregut** ose **Rregullatorin** me kërkesë të tij.

10.2.3.9 Me një njoftim të arsyeshëm, **Operatori i Sistemit** duhet të riprodhoj pllombat e kërkuara për inspektim nga **operatori i tregut** ose **Rregullatori** me kërkesë të tij

10.3 Pajisjet me Mikroprocesor

10.3.1 Mbrojtja me pasvord

10.3.1.1 Për mbrojtjen e të dhënave të matura nga hyrjet e paautorizuara dhe për të siguruar që modifikimet në opsionet e matjes mund të ndërmerren vetëm nga personat e përshtatshëm dhe të autorizuar, qasja lokale dhe prej distance që nuk kërkon heqjen e kapakut të pllombuar në përputhje me kërkesat e seksionit 10.2 mund të jetë e mundur vetëm me futjen e një pasvordi të saktë.

10.3.1.2 Protokollin e komunikimeve duhet të sigurojë që qasja të jetë e mundur vetëm në ato zona të përcaktuara nga pasvordi i futur. Ku është e mundur, pasvordet e nivelit 1 dhe 2 duhet të ruhen në sistemet e përdorura për rigjenerimin e të dhënave në mënyrë të tillë që të mos jenë të lexueshme nga operatorët e rigjenerimit të të dhënave.

10.3.1.3 Numri i rasteve gjatë secilës ore të përpjekjeve për të pasur qasje në të dhënat e matjeve nëpërmjet porteve lokale dhe në distancë dhe që pasvordi futet gabim do të

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

numërohet nga pajisja dhe, nëse numri i përpjekjeve të pasuksesshme për të futur pasvordin e duhur arrin në 5 procesi i logimit do të pamundësohet [deri në fund të asaj ore].

10.3.1.4 Do të ofrohet një minimum prej 4 nivelesh sigurie.

10.3.2 Niveli 1

10.3.2.1 Pasvordi i nivelit 1 do të ofrojë qasje pa mundësi ndryshimi në:

- Grumbulluesin e të dhënave ose identifikuesin e **matësit**
- Vlerat e kapacitetit (fuqisë) për secilën periudhë marrëveshje si janë specifikuar në seksionin 8.2,
- Vlerat e grumbulluara të transferimit të energjisë si janë specifikuar në seksionin 8.2
- Vlera maksimale e kapacitetit (fuqisë) (kW dhe/ose KVARh) për secilin ngarkim të programueshëm ose periudhë rishikimi statistikash nëse është e mundshme dhe/ose e kërkuar për arsye ngarkimi të qasjes në rrjet,
- Energjia e mbledhur aktive siç kërkohet për arsye tarifash ndërmjet **përdoruesit të sistemit** dhe furnizuesit
- Aty ku është e përshtatshme, raportet e matjes së transformatorit,
- Shenjat e alarmit
- Data dhe ora e **grumbulluesit të të dhënave**, dhe
- Ku kombinohen **grumbulluesi i të dhënave** dhe (**matësi**) **njehsori**, faktorët e korrektimit që janë aplikuar.

10.3.3 Niveli 2

10.3.3.1 Përveç nivelit të mëparshëm të qasjes, pasvordi i nivelit 2 do të ofrojë qasje në:

- Leximin dhe korrektimin e datës dhe orës së **grumbulluesit të të dhënave**
- Leximin dhe rivendosjen e vlerës së kapacitetit maksimal (kW dhe/ose KVARh)

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

10.3.4 Niveli 3

10.3.4.1 Përveç nivelit të mëparshëm të qasjes, pasvordi i nivelit 3 do të ofrojë qasje në:

- Të dhënat e programit dhe rregullimet tarifore siç janë përcaktuar në 10.3.2.1
- Pasvordet e nivelit 1, 2 dhe 3.

10.3.5 Niveli 4

10.3.5.1 Përveç nivelit të mëparshëm të qasjes, pasvordi i nivelit 4 do të ofrojë qasje në:

- Kalibrimin e **pajisjeve matëse** ku kjo gjë mund të kryhet pa thyerjen e vulës,
- Vendosjen e raporteve të matjes së transformatorit, ku është e përshtatshme
- Vendosjen e faktorëve korrektues,
- Pasvordet për nivelet 1, 2, 3 dhe 4.

10.4 Siguria e bazës së të dhënave të Matjes

10.4.1.1 **Operatori i Sistemit** duhet të zbatojë kontrole për të siguruar se të gjitha të dhënat e mbajtura në **bazën e të dhënave** mbeten konfidenciale dhe duhet të kufizoj qasjen për ata punonjës përgjegjës të të cilëve përfshijnë operimin dhe kontrollimin e **bazës së të dhënave**. Vetëm në rastet kur është e domosdoshme ndihmesa në IT, do të mendohet përfshirja e stafit mbështetës për IT në operimin e **bazës së të dhënave**.

10.4.1.2 Për të minimizuar rrezikun e gabimeve apo të mashtrimeve, **Operatori i Sistemit** do ta kufizojë qasjen në:

- Programe dhe të dhëna, përfshirë nivelet e sistemit dhe aplikimit, dhe
- Pjesët mekanike të kompjuterëve që përdoren për operimin e **bazës së të dhënave**, përfshi терминаlet, kabllot, lexuesit e disqeve dhe shiritat e rezervimit të të dhënave,
- Dhe do të zbatoj procedura efektive të monitorimit dhe rishikimit për të siguruar që qasjet e paautorizuara nuk mund të ndodhin.

10.4.1.3 Për të minimizuar rrezikun e ndërprerjes së operimit të **bazës së të dhënave**, **Operatori i Sistemit** do të vendosë:

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- trajnim të përshtatshëm për të gjithë stafin,
- aranzhime të përshtatshme mirëmbajtjeje për pjesët mekanike të kompjuterit, programet dhe të gjitha dokumentacionet relevante,
- aranzhime dhe lehtësira të përshtatshme të mbështetjes IT
- masa të zbulimit dhe parandalimit të viruseve,
- monitorim të performancës së sistemit,
- procedurat formale të kontrollit të ndryshimeve,
- procedurat e dokumentuara të sigurisë që janë objekt i rishikimeve të rregullta.

10.5 Kërkesat për Restaurimin e Defekteve

10.5.1.1 Për të siguruar një restaurim të shpejtë të shërbimeve, **Operatori i Sistemit** duhet të operoj sistemet e tij të kompjuterëve për të siguruar që të dhënat mund të rigjenden në mënyrë të saktë dhe që përpunimi i të dhënave rifillohet në mënyrë të saktë sa më shpejtë që mundet. Në veçanti, **Operatori i Sistemit** duhet të:

- Arkivoj dhe rezervoj të dhënat në një mënyrë të tillë që lejon restaurimin me minimumin e përpunimit retrospektiv.
- Ruaj të gjitha të dhënat e përpunuara në mënyrë të atillë që mund të ripërpunohen me minimumin e vonesës,
- Vendos dhe testoj në mënyrë periodike procedurat e restaurimit nga defektet,
- Siguroj që sistemet e tij të operimit mbrojnë integritetin e të dhënave në rast të një defekti në sistem, përfshirë dispozitat e transaksioneve të qasjes.

11 Testimi i Sistemeve Matëse

11.1 E përgjithshme

11.1.1.1 Testimi i **sistemeve matëse** në tërësi dhe të komponentëve individual të **sistemeve matëse** ndërmerret në disa faza:

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

- Para dhënies së miratimit të tipit,
- Gjatë kalibrimin dhe verifikimit të komponentëve individual menjëherë para ose në mes të instalimit,
- Ri-verifikimi në disa faza gjatë jetës së pajisjeve përcaktuar nga tipi gjenerik i komponentit ose tipi specifik i komponentit, cilido është më i shkurtër.
- Në rastet e **sistemeve matëse** në pikat e lidhjes ku transferimi i energjisë është i madh, do të ndërmerret një verifikim kalibrimi në intervale të rregullta.

11.2 Aprovimi i Tipeve

11.2.1.1 Do të jetë përgjegjësia e **Ministrisë** të aprovojë përdorimin e tipeve të caktuara të pajisjeve matëse si komponent të **sistemeve matëse** komerciale në Kosovë. Përpara se të lëshohet një çertifikatë miratimi, **Ministria** do të ndërmarrë teste të atilla miratimi të tipit siç kërkohet nga ligji ose që **Ministria** mendon se janë të përshtatshëm në rrethanat e caktuara.

11.2.1.2 **Ministrisë** do t'i jepet e drejta të udhëzojë një laborator të përshtatshëm të akredituar për të ndërmarrë testet e aprovimit të tipit në emër të saj.

11.2.1.3 Aty ku pajisjet matëse janë pajisje të një modeli për të cilin është dhënë miratim nga Bashkimi Evropian dhe nuk është revokuar nga ndonjëri nga shtetet anëtare të Bashkimit Evropian ose ndonjë shtet tjetër në Zonën Ekonomike Evropiane, atëherë **Ministrisë** do t'i jepet e drejta të lëshojë një çertifikatë miratimi pa ndërmarrë ndonjë testim të mëtejshëm.

11.2.1.4 Në rast se hiqet miratimi i tipit të ndonjë matësi nga **Ministria** atëherë **Operatori i Sistemit** do të zëvendësojë matësit, brenda 6 muajsh nga marrja e vendimit për revokim.

11.3 Kalibrimi dhe Verifikimi

11.3.1.1 Të gjithë **matësit**, **TMT** dhe **TMRR** do të kalibrohen dhe verifikohen në përputhje me Ligjet e Kosovës përpara fillimit të operimit komercial.

11.3.1.2 Aty ku **pajisjet matëse** mbajnë shenjën verifikuese fillestare të Bashkimit Evropian dhe/ose janë të pllombuara nga pllombat e kalibrimin të një laborator testimi të

autorizuar për kalibrim dhe verifikim të pajisjeve matëse në ndonjë nga shtetet anëtare të Bashkimit Evropian ose ndonjë shteti tjetër në Zonën Ekonomike Evropiane, atëherë pajisjet do të pranohen si të kalibruara dhe të verifikuara në Kosovë.

11.4 Kalibrimi Periodik dhe Ripërtëritja

11.4.1.1 **Matësit** elektronik statik do të testohen dhe ri-qertifikohen periodikisht dhe do të përdoren sipas nevojave në intervale siç është vendosur në çertifikatën fillestare verifikuese ose siç është përcaktuar nga **Ministria**.

11.4.1.2 Data dhe rezultatet e të gjitha testeve duhet të futen në regjistrin e matësve. Kohë pas kohe, mund të kërkohen testime speciale jashtë testimeve të përcaktuara.

11.5 Testimet Rutinore në Lidhjet me Kapacitetet e Mëdha Transferuese

11.5.1.1 Përveç kërkesave për ndonjë riverifikim në secilën periudhë 10 vjeçare, **Operatori i Sistemit** duhet të ndërmarrë një kontroll saktësie mbi 20% të secilit tip të **matësit** të instaluar në **pikat e kyçjes** në rrjetin e tij ku kapacitetet transferuese tejkalon 500 kW. Këto teste do të planifikohen në mënyrë të tillë që të ketë një shpërndarje testimesh të njëtrajtshme për çdo tip matësi gjatë periudhës 10 vjeçare siç praktikohet.

11.5.1.2 Testi i ndërmarrë do të tregoj nëse saktësia e përgjithshme është brenda kufirit të përqindjes së gabimit treguar më poshtë:

Standardet e Saktësisë për Testimet në Vend		Kufijtë e Përqindjes së Gabimit të Njehsorit		
Klasa e njehsorit nën testim	Përqindja Maksimale e Pasaktësisë së Pajisjeve Testuese %	Njehsori Aktiv i Pakompensuar	Njehsori Aktiv i Kompensuar	Njehsori Reaktiv
0.2	±0.2	±0.4	±0.5	
0.5	±0.2	±0.7	±0.7	
1.0	±0.6	±1.6	±1.6	
2.0	±0.6	±2.0	±2.0	
≤2.0	±1.0			±2.5

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

Standardet e Saktësisë për Testimet në Vend		Kufijtë e Përqindjes së Gabimit të Njehsorit		
Klasa e njehsorit nën testim	Përqindja Maksimale e Pasaktësisë së Pajisjeve Testuese %	Njehsori Aktiv i Pakompensuar	Njehsori Aktiv i Kompensuar	Njehsori Reaktiv
3.0	±1.5			±3.5

11.5.1.3 Në rastin e **matësve** të energjisë aktive, testimi mund të ndërmerret me anë të një testimi me injektim ose me ngarkesë, duke marrë parasysh që ngarkesa e rrymës të jetë ndërmjet 10% dhe 120% për rastet e **matësve** që punojnë me **TMRR** dhe ndërmjet 10% dhe 100% për rastet e **matësve** pa **TMRR** dhe faktori i fuqisë të jetë ndërmjet 0.5 dhënje dhe 0.8 marrje. Testimet me injektim do të ndërmerren me një faktor fuqie prej 1.0 dhe duke përdorur rrymë të injektuar ndërmjet 5% dhe 120% në rastet e **matësve** nëpërmjet të **TMRR** dhe ndërmjet 5% dhe 100% në rastet e **matësve** pa ndërmjetime të **TMRR**.

11.5.1.4 **Matësit** reaktiv do të testohen vetëm me një test injektimi që do të ndërmerret duke përdorur një rrymë të injektuar ndërmjet 20% dhe 120% në rastet e **matësve** që punojnë me anë të **TMRR** dhe ndërmjet 20% dhe 100% në rastet e **matësve** pa **TMRR** në faktor fuqie zero.

11.5.1.5 Nëse një test saktësie në vend tregon se matësi nuk përmbush kufijtë e kërkuar të gabimit atëherë, matësi do të zëvendësohet dhe rikalibrohet në një laborator të autorizuar, përveçse në rastet që mund të tregohet se teprica në gabim është një gabim në testim për shkak të luhatjeve në ngarkesën e rrymës.

11.5.1.6 Çdo vit **Operatori i Tregut** duhet të krahasoj rezultatet e testeve për të gjithë **matësit** e të gjitha tipave të testuara gjatë dy viteve paraprake. Aty ku tregohet se gabimet e matësve për një tip të veçantë matësi nuk përshtaten me një lakore normale shpërndarjeje të paanshme, për rrethanat do t'i tërhiqet vëmendja e veçantë e **Ministrit**.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

11.6 Transformatorët Matës

11.6.1 Të Përgjithshme

11.6.2 Të gjithë transformatorët matës do të jenë objekt i kalibrimeve dhe testimeve të mëposhtme.

11.6.3 Kalibrimi Fillestar

11.6.3.1 Transformatorët matës të rinj do të kalibrohen para futjes në operim komercial në çfarëdo vendi, në përputhje me rregullat e përshtatshme dhe këtë **Kod të Matjes**. Evidencat do të jenë të gatshme për inspektim në formën e çertifikatave testuese, për të treguar se transformatorët matës janë në përputhje me klasën e saktësisë dhe kufijtë e gabimit. Ky informacion do të ofrohet për përfshirje në **regjistrin e matjes**.

11.6.4 Testimi Periodik

11.6.4.1 Testimi periodik i transformatorëve matës, nuk kërkohet normalisht përveçse në rastet kur haset një shkallë e lartë dështimi me një tip të caktuar. Në atë rast, **Ministria** do të vendos një rutinë testesh dhe një periudhë maksimale ndërmjet testimeve. Për të minimizuar efektin e ndërprerjeve në sistemin kryesor, pritet që të gjitha testet rutinë do të caktohen në mënyrë të atillë që të përkojnë me mirëmbajtjen e rregullt të pjesëve kryesore të impiantit elektrik. Teste të tjera kërkohen vetëm kur një defekt evident ka ndodhur ose ka arsye të mendohet se ka ndodhur një defekt.

11.7 Grumbulluesit e të Dhënave

11.7.1 Të Përgjithshme

11.7.1.1 Të gjithë **grumbulluesit e të dhënave** do të jenë objekt i kërkesave të mëposhtme për testime.

11.7.2 Kalibrimi fillestar

11.7.2.1 **Grumbulluesit e rinj të të dhënave** do të testohen para se të vendosen në funksionim komercial në çfarëdo vendi, në përputhje me specifikimet dhe kërkesat e mirëfunksionimit teknik të **RDC** dhe të këtij **Kodi të Matjes**. Evidenca që testet janë kryer do të jetë e gatshme për inspektim nga **Operatori i Tregut**. Ky informacion do të përfshihet në **regjistrin matës**.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

11.7.3 Testimi Periodik

11.7.3.1 Testimi periodik nuk kërkohet për **grumbulluesit e të dhënave**, testet kërkohen vetëm kur një defekt evident ka ndodhur ose ka arsye të mendohet se ka ndodhur një defekt.

12 Pagesa për Sistemet Matëse

12.1.1.1 Të gjitha kostot në lidhje me instalimin, mirëmbajtjen dhe leximin e pajisjeve **matëse** (përfshirë ndonjë kosto të infrastrukturës së komunikimit) do të mbulohen nga **Operatori i Sistemit** përgjegjës për sistemin matës dhe këto kosto do të merren parasysh kur përcaktohen tarifat për qasjen në rrjet të **Operatorit të Sistemit** dhe, në rastet e lidhjeve të reja, taksat e vendosura sipas **Marrëveshjes së kyçjes**.

12.1.1.2 Në përputhje me kushtet e përcaktuara në pikën 33.3 të **Ligjit për Energjinë Elektrike**, aty ku është përshtatshme **Rregulli mbi Kushtet e Përgjithshme për Furnizim me Energji**, kërkesat e një **përdoruesi të sistemit** për ndryshim në pajisjet matëse më shpesh se njëherë në një periudhë prej [dymbëdhjetë muajsh], **Operatorit të Sistemit** do t'i jepet e drejta të pres derisa pajisjet matëse të instaluaras pas kërkesës së hershme të kenë qenë në përdorim për një periudhë minimumi [dymbëdhjetë muajsh] para se ai ta ndërroj atë me pajisje matëse që plotësojnë kërkesat e **përdoruesit të sistemit**, përveçse në rastet kur **përdoruesi i sistemit** bie dakord të paguaj kostot që shoqërojnë ndryshimin e pajisjeve. Aty ku një **përdorues i sistemit** zgjedh të paguaj për një ndryshim në pajisjet matëse që kryhen në më pak se dymbëdhjetë muaj pas ndryshimit të mëparshëm, pajisjet do të mbeten pronë e **Operatorit të Sistemit** në përputhje me Nenin 34.1 të **Ligjit për Energjinë Elektrike**.

	KODI I MATJES	PO-KO-006
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 2 nga 46</i>

13 Burimet dhe Dokumentet

13.1 Burimet

Nr.	Emri i dokumentit
1.	Ligji për Energjinë Elektrike
2.	Licenca e Operatorit të Sistemit të Transmisionit
3.	
4.	

13.2 Dokumentet dhe formularët

Raport i detajuar i mangësive të **sistemit matës**

13.3 Shënime për versionet

Versioni	Data	Përshkrimi	Kohëruajtja
1.0	27.01.2007	Edicioni 1	3 vjet
1.1	10.09.2010	Edicioni 1, Rishikimi 1	